

مقاله‌ی پژوهشی

اثربخشی برنامه چندبعدی رسد بر مهارت‌های سه‌گانه رمزگشایی، سیالی و درک مطلب کودکان نارسا خوان ابتدایی شهرستان بهبهان

خلاصه

مقدمه: پژوهش حاضر با هدف بررسی تاثیر برنامه چندبعدی رسد بر مهارت‌های سه‌گانه خواندن (رمزگشایی، سیالی، درک مطلب) دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی اول و دوم ابتدایی انجام گرفت.

روش کار: جامعه‌ی آماری این پژوهش بالینی پژوهش شامل دانش‌آموزان نارساخوان دختر و پسر بود که به مرکز اختلالات شهرستان بهبهان معرفی شده بودند. از بین این دانش‌آموزان ابتدا دانش‌آموزان پایه‌ی اول و دوم جدا شدند. سپس از بین آن‌ها ۳۰ نفر به طور تصادفی انتخاب شدند که به دو گروه آزمون و شاهد تقسیم شدند. برای گروه آزمون برنامه ترمیمی چندبعدی رسد طی ۲۱ جلسه یک ساعته انجام گرفت و گروه شاهد هیچ مداخله‌ای دریافت نکرد. برای گردآوری داده‌ها از آزمون هوش و کسلر و آزمون تشخیصی خواندن (جدول سمن) و برنامه چندبعدی رسد استفاده و تحلیل داده‌ها با نرم-افزار SPSS و آزمون آماری کوواریانس تک‌متغیری و چندمتغیری انجام شد.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد که میانگین نمره‌های خواندن، رمزگشایی، سیالی و درک مطلب پس‌آزمون گروه آزمون با پیش‌آزمون، تفاوت معناداری دارد ($P=0/001$).

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج پژوهش می‌توان گفت که برنامه چندبعدی رسد موجب بهبود عملکرد خواندن دانش‌آموزان نارساخوان گردید.

واژه‌های کلیدی: خواندن، درک مطلب، رمزگشایی، سیالی، نارساخوان

مینا قنبریان

کارشناس ارشد روان‌شناسی، دانشگاه آزاد

اسلامی واحد یاسوج، یاسوج، ایران

*خسرو رضایی

گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد

یاسوج، یاسوج، ایران

*مؤلف مسئول:

گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد

یاسوج، یاسوج، ایران

تاریخ وصول: ۹۵/۰۶/۰۱

تاریخ تایید: ۹۵/۰۷/۰۸

مقدمه

خواندن، نوعی مهارت بنیادی و کلیدی است و به صورت توانایی رمزگشایی علائم نوشتاری به صورت صداهای گفتاری (۱) تعریف می‌گردد. بدیهی است که بروز اختلال در آن می‌تواند مشکلات زیادی را برای فرد مبتلا ایجاد کند. کودکانی که دچار مشکلات خواندن می‌باشند با توجه به ضعفی که در این مهارت از خود بروز می‌دهند نمی‌توانند در برنامه‌های آموزشی مدرسه پیشرفت‌هایی حاصل نمایند، که این به نوبه‌ی خود صدمات اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و عاطفی-روانی بسیار برای ایشان و جامعه به دنبال دارد (۲).

برخی پژوهشگران معتقدند که بیش از ۲۵ درصد از افت تحصیلی کودکان دبستانی از نارسایی خواندن سرچشمه می‌گیرد (۳). با بررسی نتایج پژوهش‌های انجام یافته در ایران نرخ شیوع را ۵/۸ درصد گزارش می‌کند که پسران ۱/۱ تا ۲/۲ درصد بیش از دختران به مشکل مبتلا می‌شوند (۴). با توجه به اینکه مشکل کودکان نارساخوان در مؤلفه‌های رمزگشایی، سیالی و درک مطلب خود را نشان می‌دهند (۵)، مشکلات این افراد در رمزگشایی این گونه است که در ایجاد تناظر واج-نویسه و ارتباط دادن آن با کلمه و درک ارتباط کلمه با متن بسیار ضعیف عمل می‌کنند که باعث عدم درک ارتباط بین نمادهای نوشتاری و صداهای گفتاری می‌گردد و بیشترین توجه خود را به رمزگشایی کلمات چاپی معطوف می‌نمایند، در نتیجه قادر به روان خواندن نخواهند بود. اهمیت مؤلفه‌ی سیالی به این دلیل است که سیالی شخص را قادر می‌سازد که یک متن را صحیح، دقیق و سریع بخواند. روان‌خوانی با درک و فهم متن رابطه‌ای تنگاتنگ دارد. متأسفانه کودک نارساخوان رشد کمی در مهارت‌های شناخت و بازشناسی کلمه و درک و فهم آنچه که بازشناسی شده است، دارد (۶) که باعث می‌گردد که به هدف نهایی خواندن، همان درک مطلب به عنوان سومین مؤلفه‌ی خواندن (۷) نرسند و این مشکلات خواندن منجر به مشکلات چنددی که گاهی جبران‌ناپذیر هم می‌باشد، می‌گردد که این مسأله اهمیت تشخیص این کودکان را در دوره ابتدایی دو چندان می‌نماید.

افزون بر آن شواهدی نیز حاکی از اثر بخشی مداخلات آموزشی ترمیمی برای آن دسته از دانش‌آموزانی وجود دارد که از همان سنین پایین یعنی دوره ابتدایی قرار گرفته‌اند. در چنین زمانی امکان تخفیف مشکلات با ارائه برنامه‌های ترمیمی امکان‌پذیر است و به ندرت این برنامه بعد از دوره اولیه ابتدایی می‌توانند در یادگیری بعدی کودک مؤثر باشد (۷). در برنامه چندبعدی رسد با ملحوظ کردن ابعاد مختلف نظیر شناختی، عاطفی-اجتماعی و حرکتی مهارت‌های لازم پیش نیازهای خواندن کنش‌های حسی مثل دیداری، شنیداری، کنش‌های حرکتی مثل

توانایی‌های حرکتی ظریف و درشت، کنش‌های شناختی و دانش عمومی مثل سازماندهی ادراکی، مفهوم سازی، حل مسئله، کنش‌های ارتباطی مثل درک و بیان و کاربرد زبان و کنش‌های رفتاری شامل خلق، توجه، خودنظم دهی و مؤلفه‌های خواندن (رمزگشایی، سیالی، درک مطلب)، با انواع روش‌های اقتباس شده از رویکردهای آگاهی‌های فرازبانی، رفتاری، شناختی و فراشناختی، ترمیم و تقویت می‌گردد به گونه‌ای که خواندن در معنی واقعی خود تحقق یابد. تاکنون به کرات پژوهش‌هایی در زمینه‌ی درمان‌های روان‌شناختی-آموزشی جهت کاهش علائم نارساخوانی و بهبود سطح عملکرد تحصیلی آنان صورت گرفته است و نشان می‌دهد شیوه‌های درمانی آموزش بکار گرفته شده در افزایش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری مؤثر بوده است؛ از جمله این تحقیقات می‌توان به پژوهش‌هایی (۱۳-۸) اشاره نمود که حاکی از اثربخشی درمان‌های روان‌شناختی-آموزشی ناتوانی یادگیری در بهبود علائم و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نارساخوان می‌باشد و این اهمیت آموزش ویژه را کاملاً شفاف می‌سازد.

با توجه به اهمیت خواندن و حل مشکل نارساخوانی پژوهش حاضر با هدف بررسی تاثیر برنامه چند بعدی رسد بر مهارت‌های سه گانه خواندن (رمزگشایی، سیالی، درک مطلب) در دانش‌آموزان پایه ی اول و دوم ابتدایی انجام گرفت.

روش کار

در این پژوهش حاضر انتخاب آزمودنی‌ها و جایگزینی آن‌ها در گروه‌های آزمایشی و کنترل به صورت تصادفی انجام شد و اثر متغیر دیگر مانند هوش، سن تقویمی، پایه کلاس و زبان آزمودنی‌ها و جنسیت کنترل گردید. با دستکاری متغیر مستقل، یعنی ارائه برنامه چندبعدی رسد طی بیست و یک جلسه یک ساعته به گروه‌های آزمایش و عدم ارائه این برنامه به گروه‌های کنترل، تأثیر آن بر متغیر وابسته، یعنی بهبود عملکرد خواندن بررسی و اندازه گیری شد.

جامعه آماری برای این پژوهش کودکانی هستند که از طرف مدارس به مرکز اختلالات شهرستان بهبهان معرفی شده‌اند که برای پژوهش مورد نظر به تعداد ۳۰ نفر دانش‌آموز نارساخوان نیاز بود که این تعداد را از روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای انتخاب شدند که در مرحله نخست، از میان کودکانی که به مرکز اختلالات معرفی شده بودند دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی اول و دوم ابتدایی را انتخاب کردیم سپس از بین این تعداد در مرحله دوم ۳۰ نفر از آنان را انتخاب کرده و به طور تصادفی در دو گروه ۱۵ نفر آزمایش و ۱۵ نفر کنترل جایگزین شدند. که برای جمع آوری اطلاعات از ابزار زیر استفاده شده است.

ابزار پژوهش

مداخله‌ای را شروع می‌کنیم بدین ترتیب که بعد از جلسه مصاحبه یازده جلسه اول به مرحله رمزگشایی اختصاص داده شد سپس پنج جلسه به مرحله سیالی و چهار جلسه پایانی اختصاص به مرحله درک مطلب داده شد که آخرین مرحله از مراحل خواندن می باشد. بعد از اتمام برنامه ترمیمی برای بررسی نتیجه دوباره آزمون تشخیصی خواندن را این بار با متنی دیگر بر روی کودک اجرا کردیم.

نتایج

جدول ۱- نتایج تحلیل کوواریانس یک‌راهه روی نمره‌های

پس آزمون فرایند خواندن با کنترل اثر پیش آزمون

منبع	SS	df	MS	F	معنی‌داری
پیش آزمون فرایند خواندن	۸۴/۴۳۸	۱	۸۴/۴۳۸	۲۶/۶۰۴	۰/۰۰۱
گروه	۱۵۹۲/۳۹۳	۱	۱۵۹۲/۳۹۳	۵۰۱/۷۱۵	۰/۰۰۱
خطا	۸۵/۶۹۵	۲۷	۳/۱۷۴		
کل	۲۰۴۱۹	۳۰			

جدول ۲- میانگین و انحراف استاندارد متغیر «فرایند خواندن» در

پیش آزمون و پس آزمون گروه کنترل و آزمایشی

متغیر	پیش آزمون		پس آزمون	
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
گروه شاهد	۳۳/۹۳	۲/۶۸	۳۲/۴۷	۲/۵۹
فرایند خواندن	۳۳/۲	۲/۱۷	۲/۱۷	۲/۳۴

همانطور که در جداول ۱ و ۲ نشان داده شده است، پس از تعدیل میانگین نمرات پس آزمون بوسیله‌ی حذف اثر پیش آزمون، مداخله‌ی آزمایشی در مرحله‌ی پس آزمون، موجب تاثیر معنی‌دار ($F=50.1715$)، $P<0.001$) در نمرات متغیر خواندن شده است؛ به نحوی که میانگین متغیر خواندن در پس آزمون (میانگین ۱۷/۲ و انحراف ۲/۳۴) نسبت به پیش آزمون (میانگین ۳۳/۲ و انحراف ۲/۱۷) به طور معنی‌داری کاهش پیدا کرده است. البته کاهش معنی‌دار در متغیر خواندن به معنی کاهش فراوانی مشکلات خواندن می‌باشد که به معنی رشد مهارت خواندن است. شاخص‌های رمزگشایی لغات، روان‌خوانی و درک مطلب، از روش تحلیل کوواریانس چندراهه استفاده گردید که نتایج آن در جداول ۳ تا ۵ نشان داده شده است.

جدول ۳- شاخص‌های آماری چند متغیره در تحلیل کوواریانس

متغیرهای وابسته

اثر	ارزش F	df فرضیه	df خطا	معنی‌داری
گروه اثر پیلاپی	۰/۸۸۵	۳	۲۳	۰/۰۰۱
لامبدای ویلکز	۰/۱۱۵	۳	۲۳	۰/۰۰۱
اثر هتلینگ	۷/۶۷۵	۳	۲۳	۰/۰۰۱
بزرگ‌ترین ریشه‌ی روی	۷/۶۷۵	۳	۲۳	۰/۰۰۱

الف- آزمون هوش وکسلر کودکان: از این آزمون برای ارزیابی هوشبهر دانش‌آموزان استفاده شد، این آزمون دارای دو خرده آزمون کلامی و غیرکلامی است. خرده آزمون‌های گروه کلامی بین هر دو خرده آزمون‌های غیرکلامی هم بین خود همبستگی زیادی دارند. ولی همبستگی گروه‌های کلامی و غیرکلامی ضعیف است. اعتبار این آزمون در مقیاس کلی (۰/۹۶)، مقیاس کلامی (۰/۹۴) و مقیاس غیرکلامی (۰/۹۰). خطای معیار اندازه‌گیری برای مقیاس کلی (۱۹/۳)، مقیاس کلامی (۶۰/۳) و مقیاس غیرکلامی (۶۶/۴) بوده است. روایی آزمون از طریق فرم‌های همتا تقریباً ۹۰ درصد بدست آمده و اعتبار آزمون که در متن‌های خواندن (۸۷ درصد) و سرعت و دقت در متن‌های خوانده شده (۹۴ درصد) بدست آمده است.

ب- آزمون سنجش خواندن (جدول سمن): این آزمون از بازشناسی لغت و درک متن تشکیل شده است (۱۴). برای ارزیابی و سنجش میزان توانایی خواندن باید دو متن از کتاب فارسی دانش‌آموز تهیه شود. یک متن برای پیش آزمون که دانش‌آموز با صدای بلند می‌خواند و در پایان به پرسش‌های ذیل متن پاسخ می‌دهد و متن دیگر برای پس آزمون و بعد از پایان جلسات درمانی توسط کودک خوانده می‌شود و به پرسش‌های ذیل متن پاسخ داده می‌شود. اعتبار آزمون سنجش خواندن که بر روی کودکان عادی ۸ ساله انجام شده، ۰/۸۵ است و روایی این آزمون ۰/۸۷ است (۱۵).

ج- برنامه چندبعدی رسد: این برنامه که در ۲۱ جلسه یک ساعته برگزار می‌شود: در جلسه اول مصاحبه و مشاهده کودک و مادر و توصیه‌های هفت‌گانه به والدین که این توصیه‌ها شامل: ارائه رژیم غذایی است تا کودک را هر چه بیشتر برای برنامه‌های ترمیمی آموزشی آماده نماییم که این رژیم تحت نظارت متخصصین ارائه شده است، همچنین در ادامه جلسه آموزش دو نوع ماساژ به والدین آموزش داده می‌شود که یک نوع ماساژ برای بیداری و نوع دوم برای زمان قبل از خواب کودک می‌باشد و همچنین تنظیم خواب و نوع ورزش که کودک باید به صورت تخصصی دنبال کند، و همچنین تعیین ساعات استفاده از تلویزیون و سی دی و زمان چرت زدن و زمان خلاقیت می‌باشد.

بعد از اطمینان از انجام این نکات توسط والدین و تأکید بر اجرای آن توسط والدین برنامه ترمیمی را بعد از گذشت یک هفته از رژیم آغاز می‌شود. در پایان برنامه ترمیمی آموزشی نیز برای بررسی وضعیت شرکت‌کنندگان مجدداً هر سه مؤلفه رمزگشایی، سیالی، درک مطلب آنان را با آزمون تشخیصی خواندن ارزیابی می‌کنیم.

بعد از تشخیص دانش‌آموز به وسیله آزمون تشخیصی خواندن و نوع مشکلات دانش آموز و فراوانی مشکلات او در جدول سمن برنامه

درمانی بر بهبود فرایند خواندن انجام گرفته است، همسو می‌باشد. برای مثال یافته‌های این تحقیق با نتایج مطالعه (۱۶) که به منظور فراتحلیل اثر بخشی مداخلات روان‌شناختی- آموزشی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان نارساخوان صورت گرفته و متوجه این شده که مداخلات روان‌شناختی-آموزشی بر بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان نارساخوان تاثیر زیادی دارد، همسو می‌باشد؛ همچنین با مطالعه (۱۷) که در بررسی کارآمدی مراکز ناتوانی‌های یادگیری استان اردبیل در بهبود علائم اختلال یادگیری دانش‌آموزان نشان داد که برگزاری کلاس‌های آموزشی مراکز ویژه ناتوانی‌های یادگیری موجب بهبود علایم و پیشرفت درسی دانش‌آموزان دارای اختلالات یادگیری می‌گردد، همخوان است و در کل اهمیت وجود برنامه‌های آموزشی درمانی بر بهبودی عملکرد خواندن تأیید می‌گردد. در تحقیقی دیگر که درباره‌ی اثربخشی آموزش ویژه ناتوانی یادگیری در بهبود علائم و پیشرفت تحصیلی این دسته از دانش‌آموزان بود و به این نتیجه رسیدند که آموزش ویژه ناتوانی یادگیری برای بهبود علائم و پیشرفت تحصیلی این دسته از دانش‌آموزان بسیار مفید می‌باشد، یافته‌های ما با نتایج این مطالعه نیز همسو است (۱۲،۱۳).

همچنین افزایش قابل ملاحظه نمره رمزگشایی هر پانزده نفر آزمودنی در پس‌آزمون با مداخله آزمایش ناشی از برنامه چندبعدی رسد می‌باشد که با استفاده از روش ترکیبی آموزش مستقیم و آگاهی واج‌شناختی می‌باشد. این یافته با یافته‌ی مطالعاتی چند همسو می‌باشد که در ذیل به چند مورد از این تحقیقات اشاره می‌نماییم. از جمله یک تحقیق (۱۸) که در یک بررسی آزمایشی دریافتند که آموزش منظم و سیستماتیک آگاهی واج‌شناختی باعث بهبود مهارت رمزگشایی در کودکان دارای اختلال خواندن می‌شود و آگاهی واج‌شناختی برای رشد مهارت‌های رمزگشایی در خواندن نسخه‌های نوشتاری دارای اهمیت بسیار است (۱۹). این یافته با مطالعه‌ای (۱۸) همسویی دارد، این محققین در بررسی اثربخشی ترکیب آموزش مستقیم خواندن و آموزش آگاهی واج‌شناختی بر عملکرد دانش‌آموزان پایه اول دبستان در زمینه‌های، رمزگشایی واژه‌های ساختگی، بازشناسی واژه در متن آزاد و درک مطلب خواندن دریافتند که هرگاه، این دو شیوه آموزشی (آموزش مستقیم و آگاهی واج‌شناسی) با هم ترکیب شوند، اثربخشی آن‌ها به نحو قابل ملاحظه‌ی افزایش می‌یابد.

چنانچه از نتایج بر می‌آید نمره زمان خواندن بر حسب ثانیه (سیالی) ۱۵ نفر آزمودنی در پس‌آزمون و بعد از انجام مداخله به میزان چشمگیری بهبود داشته که این تفاوت قابل ملاحظه در پیش‌آزمون و پس‌آزمون ناشی از اثربخشی برنامه چندبعدی رسد در سیالی می‌باشد. این یافته با

جدول ۴- نتایج تحلیل کوواریانس چند متغیره برای بررسی متغیرهای

منبع	متغیر وابسته	وابسته		
		مجموع مجذورات	df	میانگین مربعات
گروه	پس‌آزمون رمزگشایی	۱۸۱۸/۲۶	۱	۱۵۱/۹۸
	پس‌آزمون درک مطلب	۳۳/۹۲	۱	۱۰۴/۸۵
	پس‌آزمون سیالی	۳۴/۰۱	۱	۵۳/۷۵

جدول ۵- میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش در پیش

متغیر	پیش‌آزمون		پس‌آزمون	
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
رمزگشایی	۵۰/۶۷	۴/۴۳	۵۵/۲۷	۴/۹۸
گروه‌آزمون	۵۱/۶۰	۵/۹۹	۷۳/۰۷	۵/۱۶
درک مطلب	۲/۰۷	۰/۵۹	۲/۸۰	۰/۶۸
گروه‌آزمون	۲/۲۷	۰/۵۹	۵/۲۰	۱/۰۱
سیالی	۱۱/۱۱	۱/۰۶	۷/۶۴	۱/۰۹
گروه‌آزمون	۱۰/۴۴	۰/۹۶	۱۰/۵۴	۱/۲۰

بر طبق نتایج بدست آمده، شاخص لامبدای ویلکز که اثر نوع گروه بر ترکیب خطی متغیر وابسته (پس‌آزمون خرده مقیاس‌ها) را نشان می‌دهد، معنی‌دار است ($P < 0.001, F = 58.843$).

آماره‌های تحلیل کوواریانس تک متغیری نیز در مورد هر متغیر وابسته به صورت جداگانه محاسبه گردید تا منبع معنی‌داری آماری اثر چند متغیره، تعیین شود. جدول ۵ نشان می‌دهد که بعد از کنترل اثر پیش‌آزمون‌ها بر روی نمره‌ی پس‌آزمون، اثر گروهی در تمام پس‌آزمون‌ها معنی‌دار شده است. به عبارت دیگر، در تمام پس‌آزمون‌ها، بین میانگین‌های گروه‌های آزمایشی و کنترل، تفاوت معنی‌دار وجود دارد. این نشان دهنده‌ی تاثیر مثبت مداخله‌ی آزمایشی بر رشد مهارت‌های سه‌گانه‌ی رمزگشایی لغت، سیالی و درک مطلب است.

بحث

پژوهش حاضر با هدف بررسی تاثیر برنامه چندبعدی رسد بر مهارت‌های سه‌گانه خواندن (رمزگشایی، سیالی، درک مطلب) دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی اول و دوم ابتدایی انجام گرفت. وجود تفاوت قابل ملاحظه بین نتایج نمرات خواندن پیش‌آزمون و پس‌آزمون با مداخله‌ی آزمایش نشان دهنده‌ی مطلوبیت اثربخشی برنامه چندبعدی رسد در بهبود عملکرد خواندن دانش‌آموزان نارسا خوان می‌باشد که این ادعا با بیانات معلمان مربوطه و والدین دانش‌آموزان و نتایج ارزیابی تشخیصی خواندن تأیید می‌گردد.

نتیجه‌ی این تحقیق با برخی تحقیقاتی که به بررسی اثربخشی مداخلات

که روش‌های فعال تفکرمدارانه و خودنظارتی دارای ویژگی‌های مثبتی هستند که کاربرد آن‌ها منجر به افزایش میزان درک مطلب دانش‌آموزان پایه‌ی پنجم ابتدایی می‌شود و مهارت خواندن آن‌ها را بهبود می‌بخشد و در پژوهش (۲۳) نیز تأثیر راهبردهای فراشناختی بر درک مطلب خواندن دانش‌آموزان با مشکل درک خواندن مورد بررسی قرار گرفت. به این صورت که افراد تحت آزمایش تحت آموزش راهبردهای فراشناختی قرار گرفتند و پس از آن تحلیل داده‌ها نشانگر، تأثیر مثبت راهبردهای فراشناختی بر درک مطلب آزمودنی‌ها بود که یافته‌های حاصل از تحقیق ما نیز با نتایج این پژوهش همسو است. در پژوهشی دیگر، (۲۴)، در بررسی اثربخشی آموزش راهبردهای فراشناختی و آموزش اسنادی بر درک مطلب خواندن دانش‌آموزان نارساخوان دختر پایه‌ی چهارم ابتدایی مدارس دولتی شهر اصفهان، به این نتیجه رسیدند که آموزش راهبردهای فراشناختی و آموزش اسنادی تأثیر مثبتی بر درک مطلب دانش‌آموزان نارساخوان داشته است.

نتیجه‌گیری

به نظر می‌رسد برنامه چندبعدی رسد در بهبود عملکرد خواندن دانش‌آموزان نارساخوان موثر می‌باشد.

تقدیر و تشکر

این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد یاسوج بوده است که بر روی دانش‌آموزان بهیجان انجام شده است. لذا از کلیه پرسنل و همکاران آموزش و پرورش و همچنین از سرکار خانم دکتر مژگان رضوانی کمال قدردانی و تشکر را دارم.

یافته‌ی مطالعات زیادی همسو می‌باشد که در ذیل به چند مورد از این تحقیقات اشاره می‌نماییم. مانند پژوهشی که اثربخشی راهبردهای فراشناختی (آموزش دو جانبه) بر بهبود خواندن و درک مطلب و سرعت خواندن دانش‌آموزان ابتدایی دارای اختلال خواندن مورد بررسی قرار داد و ۳۴ دانش‌آموز را به مدت ۳۶ جلسه تحت آموزش دو جانبه قرار داد بطوریکه خواندن و سرعت خواندن و درک مطلب بهبود یافت (۲۰). همچنین در پژوهش دیگری که با هدف بررسی تأثیر آموزش آگاهی واج‌شناختی بر سرعت، دقت و درک مطلب دانش‌آموزان نارساخوان پایه دوم ابتدایی انجام شد و منجر به تفاوت قابل ملاحظه‌ی در میانگین نمره‌ی خواندن، دقت، سرعت و درک مطلب در پس‌آزمون گروه آزمایش با پیش‌آزمون گردید، نیز همسو است به طوری که می‌توان نتیجه گرفت که آموزش آگاهی واج‌شناختی موجب بهبود عملکرد خواندن دانش‌آموز نارساخوان می‌گردد (۲۱).

نمره درک مطلب ۱۵ نفر آزمودنی در پس‌آزمون پس از جلسات مداخله به میزان زیادی افزایش داشته که این تفاوت قابل ملاحظه در دو مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون ناشی از برنامه چندبعدی رسد در مؤلفه‌ی درک مطلب که با استفاده از راهبردهای شناختی و فراشناختی می‌باشد. این یافته با یافته‌ی برخی مطالعات همسو می‌باشد که در ذیل به چند مورد از این تحقیقات اشاره می‌نماییم. برای مثال در مطالعه‌ی (۲۲) با عنوان بررسی تأثیر ترکیبی روش‌های فراشناختی فعال تفکرمدارانه و خودنظارتی بر درک مطلب دانش‌آموزان با مشکلات خواندن، آزمودنی‌های گروه آزمایش را در ۸ جلسه، تحت آموزش درک مطلب با استفاده از روش‌های فعال تفکرمدارانه و خودنظارتی قرارداد و به این نتیجه رسید

References

- Hallahan D, Kauffman, J. Exceptional learners: Introduction to special education with casebook. 9th ed. Boston: Allyn & Bacon; 2003.
- Shafiei B, Tavakol S, Alinyia L, Maraei M, Sedaghati L, Foroghi R. [Design and manufacture of diagnostic screening tests of reading disorder in the grade one to five elementary school students in Isfahan]. Journal of audiologists 2008; 17(2): 53-60. (Persian)
- Hutzler F, Kronbichler M, Jacobs AM, Wimmer H. Perhaps correlational but not causal: No effect of dyslexic readers magno-cellular system on their eye movements during reading. Neuropsychologia 2005; 44(10): 637-48.
- Ramezani M. [Research projects individualized education plan (IEP)]. Center of learning disabilities and behavioral disorders; 2005. (Persian)
- Behrad B. [Meta-analysis of the incidence of learning disabilities in primary school]. Journal of exceptional children 2006; 5(4): 417-36. (Persian)
- Kaplan H, Sadoc B. [Summary of clinical psychiatry behavioral sciences]. Rafiei H, Sobhanyian Kh. (translators). 3rd ed. Tehran: Arjmand; 2003. (Persian)
- Dehghani Firozabadi M. [Exploring the effectiveness of cognitive learning strategies and attribution training on reading comprehension dyslexic students in fourth grade girls in Isfahan]. MA. Dissertation. Isfahan University, College of psychology and education science, 2007. (Persian)
- Narimani M, Rajabi S, Afroz Gh A, Samadi Khoshkho H. [To evaluate the effectiveness of learning disability centers in Ardabil province symptoms improve learning disorder]. Journal of learning disabilities 2011; 1(1): 109-28. (Persian)
- Refahi J. [A report from consulting work for specific learning difficulties at the center of the city]. Journal of exceptional education 2002; 13: 35-43. (Persian)

10. Ghobari Bonab B, Adamzadeh F. [The effect of applying cognitive and metacognitive strategies to improve the composition of students with learning disabilities in primary school]. *Journal of psychology and education science* 2007; 37(1): 57-71. (Persian)
11. Mandani B, Sazmand A H, Fahrahbod M, Karimlo M, Mandani M. [The effect of occupational therapy on visual-motor integration of children with specific learning disorder]. *Journal of exceptional children* 2007; 7(4): 5-9. (Persian)
12. McCurdy M, Skinner Ch, Watson S, Shriver M. Examining the effects of a comprehensive writing program on the writing performance of middle school students with learning disabilities in written expression. *Sch Psychol Q* 2008; 23(4): 571-86.
13. Barahmand U. Arithmetic disabilities: Training in attention and memory enhances arithmetic ability. *J Biol Sci* 2008; 3(11): 1305-131.
14. Yaryari GH. Introduction to the etiology of dyslexia, orthography. Learning Disorders Unit: Tehran Counseling Center; 1997.
15. Tabrizi M. [Treatment dictates programming]. Tehran: Fraravan. (Persian)
16. Syiadateyan S H, Ghamarani A. [Meta-analysis of the effectiveness of psychological interventions in education on the academic performance of students with dyslexia]. *Journal of learning disabilities* 2013; 3(2): 42-63. (Persian)
17. Samadi Khoshkho H. [Efficacy of standard shovels learning disabilities centers on the improvement of student learning disorder]. *Journal of learning disabilities* 2011; 1(1): 109-28. (Persian)
18. Janice F R, William E T, Keith TG. Explicit instruction in phonemic awareness and phonemically based decoding skills as an intervention strategy for struggling readers in whole language classrooms. *Read Writ* 2007; 21: 349-69.
19. Bowey JA, Cain MT, Ryan SM. A reading-level-design study of phonological skills underlying fourth-grade children's word reading difficulties. *Child Dev* 1992; 63: 999-1011.
20. Daemi H. [The effectiveness of metacognitive strategies to improve reading, comprehension and reading speed of students]. *Journal of educational psychology* 2012; 8: 24. (Persian)
21. Karami J, Abasi Z, Zakiei A. [The effect of phonological awareness training on speed, accuracy and comprehension of students with dyslexia]. *Journal of learning disabilities* 2013; 2(3): 38-53. (Persian)
22. Ghobari Bonab B, Afroz Gh A, Hasanzadeh H, Bakhshi J, Pirzadi H. [Impact-oriented thinking and metacognitive strategies enable self-monitoring comprehension of students with reading difficulties]. *Journal of learning disabilities* 2012; 1(2): 77-97. (Persian)
23. Pakdaman Savegi A. [The impact of metacognitive strategies on reading comprehension of students with difficulty in reading]. MA. Dissertation. Tehran University, College of psychology and education science, 2000. (Persian)
24. Dehghani M, Amiri Sh, Moulavi H. [Compare the effectiveness of strategies metacognitive documents and documents on comprehension dyslexic students in Isfahan girl]. *Journal of exceptional children* 2008; 7(4): 407. (Persian)